

3. maj 2005

Danmarks placering i internationale målinger for konkurrenceedygtighed¹

Danmark opnår generelt gunstige placeringer i mange internationale undersøgelser af landenes indbyrdes styrkepositioner og svagheder.

Selv om undersøgelserne naturligvis skal tages med forbehold, er det samlet set ikke desto mindre udtryk for, at Danmark står i en fordelagtig udgangsposition med hensyn til den fremtidige velstandsudvikling.

Tabel 1 Danmarks placering i forskellige målinger	
1. World Competitiveness Yearbook 2004 (IMD)	7
2. Growth Competitiveness Index 2004 (WEF)	5
3. Business Competitiveness Index 2004 (WEF)	7
4. Economist Intelligence Unit 2005	1
5. A.T. Kearney/Foreign Policy globaliseringsindeks	7
6. Economic Freedom of the World 2004	14
7. Index of economic freedom 2005	8

Anm.: Seneste foreliggende måling.

De internationale analyser lægger vægt på forskellige forhold. Rangordningen af landene varierer af den grund fra undersøgelse til undersøgelse.

Et fællestræk er, at fokus især er på de forhold, der er medvirkende til at skabe et godt erhvervsklima. Forhold som lille offentlig sektor, lave skatter generelt få administrative byrder, et regelret og gennemskueligt offentligt og politisk system samt en høj beskyttelsesgrad for ejendomsrettigheder trækker op.

I runde vendinger kan det siges, at Danmarks placering typisk trækkes op af, at Danmark er et velordnet samfund, hvor det offentlige system generelt er indrettet effektivt, bureaukratiet hæmmer ikke erhvervslivet voldsomt, lovgivningen virker ikke skævvridende, og der er et lavt niveau for korruption og kriminalitet, se tabel 2.

Derimod trækker den offentlige sektors størrelse, skattetrykket og marginalskatternes niveau ned. Typisk trækker det også ned, at lønfastsættelsen er relativt centraliseret i Danmark.

---

¹ Arbejdsrapporten er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Rapporten er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for arbejdsrapporten.

Der lægges relativ stor vægt på en række mere basale faktorer så som infrastruktur, retssikkerhed, demokrati og personlig sikkerhed osv. i de fleste af de viste målinger.

Tabel 2 Forhold der typisk påvirker Danmarks placering	
Forhold der trækker op <ul style="list-style-type: none"> • Lavt omfang af korruption og kriminalitet • En effektiv offentlig sektor • Lovgivning mht. IKT • Ledelsespraksis • Økonomisk lighed 	Forhold der trækker ned <ul style="list-style-type: none"> • Beskatning (skattetryk og marginalskattesats) • Offentlig sektors størrelse • Optag på videregående uddannelser • Centralisering af løndannelse • Løn- og prisniveau

Disse forhold er selvfølgelig vigtige og er generelt på plads i de vestlige lande - ikke mindst i Danmark. Den store interesse om netop disse forhold betyder, at der er mindre fokus på forhold som uddannelse, viden og iværksætterforhold.

Resultaterne af de forskellige undersøgelser skal fortolkes varsomt af flere tekniske grunde:

- Datamaterialet er på mange områder kun tilnærmelsesvist sammenligneligt mellem landene.
- Inden for mange områder er den kvalitative vurdering ret upræcis (f.eks. mht. uddannelse, forskning produktmarkeds konkurrence og informationsteknologi).
- Konjunkturforskel (og vurderingen af konjunktursituationen) spiller en stor rolle for en række af indikatorerne.
- Analyserne er baseret på historiske tal, der ikke indeholder effekten af nyere initiativer.
- De samlede indeks beregnes typisk blot som simpelt et gennemsnit af en række underindeks, der igen er simple gennemsnit af nogle tilordnede værdier til en lang række indikatorer. En anden sammenvejning kan give en anden rangordning af landene.

Nedenfor beskrives hvert af de viste indeks og Danmarks placering i indekset mere indgående. Afslutningsvis er sammenvejningsprocedurerne beskrevet i lidt større detalje.

Det er ikke muligt at beskrive præcis, hvilke nuanceforskelle der giver anledning til udsvingene i placeringerne fra undersøgelse til undersøgelse. Det skyldes både den trods alt ret ens placering i de fleste indeks og detaljeringsgraden af de offentliggjorte bagvedliggende oplysninger.

Internationale indeks - Danmarks placering

Nedenfor beskrives hvert af de viste indeks og Danmarks placering i indekset mere indgående. Herunder beskrives Danmarks placering i det samlede indeks og eventuelle underindeks. Særlige forhold, for Danmarks placering beskrives. Der foretages ikke en egentlig diskussion af indekset.

1. World Competitiveness Yearbook (IMD)

World Competitiveness Yearbook udgives af den schweiziske managementskole IMD. Fokus i analysen er landenes evne til at skabe og opretholde et miljø, som styrker erhvervslivets konkurrencedygtighed.

Analysen omfatter 51 lande og 9 regioner. Indekset bygger på både ”hårde” økonomiske nøgletal og resultatet af en spørgeskemaundersøgelse blandt mere end 4.000 erhvervsledere. Der måles på i alt 323 kriterier. Disse sammenvejes til et overordnet mål og fire undermål. De fire undermål belyser

- økonomiske præstation,
- offentlig effektivitet,
- erhvervslivets effektivitet
- landets infrastruktur.

Erhvervsklimaet i Danmark opnår i 2004 en samlet placering som verdens syvendebedste.

Denne placering er det samlede resultat af de placeringer Danmark opnår i de fire underindeks, jf. tabel 3.

Den samfundsøkonomiske præstation i Danmark rangordnes i den svageste halvdel af de betragtede lande blandt andet på grund af de høje leveomkostninger. Forholdsvis beskeden økonomisk vækst både mht. BNP og BNP per indbygger trækker ned sammen med udviklingen i beskæftigelse, serviceeksport, og i de ind- og udadgående direkte udenlandske investeringer. Niveaue for disse størrelser (BNP per indbygger, beskæftigelse, serviceeksport, udenlandske investeringer mv.) trækker op.

Tabel 3 Danmarks placering - World Competitive Yearbook	
Samlede indeks	7
Samfundsøkonomisk præstation	32
Offentlig effektivitet	5
Erhvervslivets effektivitet	9
Infrastruktur	5

Kilde: IMD, “World Competitive Yearbook 2004”.

Danmark placerer sig i top 5, når det drejer sig om offentlig effektivitet og om landets infrastruktur.

Det tæller på plussiden i IMD's vurdering, at Danmark er et velordnet samfund. Lovgivningen virker ikke skævvridende, det offentlige system er generelt effektivt (bureaukratiske forhold hæmmer ikke erhvervslivet) og der er et lavt niveau for korrupsion og kriminalitet. Derimod ligger Danmark blandt de dårligste lande mht. skattepolitik, hvilket både skal ses i sammenhæng med det høje skattetryk og den høje marginalskat på indkomst.

Den pæne placering mht. infrastruktur skyldes, at de basale forhold (som veje, tog, kloakering osv.) bedømmes pænt. Hertil kommer, at et udgiftsniveau i forbindelse med uddannelse og lærer/elev-forholdet i folkeskolen trækker op.

Erhvervslivets effektivitet trækkes op af vurderingen af ledelsespraksis og erhvervslivets sociale ansvar. De relativt høje udgifter til forskning og udvikling er ligeledes et aktiv for Danmark. På negativsiden tæller ifølge IMD blandt andet, at løndannelsen er forholdsvis ufleksibel (centraliseret), lønniveauet er højt, arbejdstiden kort og at vi har vanskeligt ved at tiltrække udenlandske videnarbejdere.

2. Growth Competitiveness index

I Global Competitiveness Report, der udgives af World Economic Forum (WEF) i Genève beregnes to overordnede mål for 102 lande:

- Growth Competitiveness indekset, som omhandler faktorer af betydning for økonomisk vækst
- Business Competitiveness indekset som omfatter faktorer af betydning for erhvervs klimaet

Growth Competitiveness indekset er en sammenvæjning af tre overordnede faktorer, der hver især anses som vigtige for vedvarende økonomisk vækst: makroøkonomisk rammebetingelser (stabilitet), institutionelle forhold og teknologi. Growth Competitiveness indekset bygger på både "hårde" økonomiske nøgletal og resultatet af en spørgeskemaundersøgelse blandt i alt 7741 erhvervsledere i de forskellige lande.

Danmark opnår en samlet placering som nr. fire i 2004-målingen (som vedrører tal for 2002), se tabel 4.

Tabel 4 Danmarks placering - Growth Competitiveness index	
Samlede indeks	5
Makroøkonomisk præstation	4
Institutionelle forhold	1
Teknologi	6

Kilde: World Economic forum, "Global Competitiveness Report 2004-2005".

Placeringen er det samlede resultat af verdens fjerdebedste makroøkonomiske præstation, de bedste institutionelle forhold og en placering som nr. seks mht. teknologi. (Det kan bemærkes, at Danmark er faldet en plads

tilbage ift. den forudgående måling til trods for fremgang på to af de tre underindeks og status quo som nr. et mht. institutionelle forhold).

Den makroøkonomiske præstation trækkes op af overskud på de offentlige finanser og betalingsbalancen. Derimod trækker blandt andet udsigten til et økonomisk tilbageslag og en høj effektiv valutakurs nedad.

Vurderingen af de institutionelle forhold afspejler det lave korrupsionsniveau i Danmark. Domstolenes uafhængighed, regelret anvendelse af offentlige midler mv., tiltro til det politiske system, et lavt niveau for kriminalitet og en effektiv fattigdomsbekæmpelse tæller også på positivsiden.

Danmarks placering mht. teknologi hæmmes af et forholdsvist lavt optag på de videregående uddannelser og et begrænset forsknings samarbejde mellem industrien og universiteterne. Patenteringsomfanget og virksomhedernes absorption af ny teknologi ligger også i den lave ende. Derimod løfter lovgivningen mht. IKT placeringen og virksomhedernes udgifter til forskning og udvikling op.

3. Business Competitiveness index

World Economic Forum beregner som nævnt også et mål for erhvervenes konkurrencedygtighed i den årlige Global Competitiveness Report - det såkaldt Business Competitiveness index. Indekset hviler primært på resultatet af den nævnte spørgeskemaundersøgelse blandt erhvervsledere i landene.

Indekset er en sammensmeltning af to indeks:

- Virksomhedernes udvikling (*sophistication of company operations and strategy*)
- Kvaliteten af det nationale erhvervs klima.

Danmark opnår - som i Growth Competitiveness indekset - en placering som nr. syv. Denne placering er det samlede resultat af en niendeplads mht. virksomhedernes udvikling og en tredjeplads mht. erhvervs klimaet.

Tabel 5 Danmarks placering - Business Competitiveness index	
Samlede indeks	7
Virksomhedernes udvikling	9
Erhvervs klima	3

Kilde: World Economic forum, "Global Competitiveness Report 2004-2005".

For indekset vedrørende virksomhedernes udvikling trækker det især op, at medarbejderne i Danmark er veludannede, og at ansvar uddelegeres. Til gengæld er belønningen ved initiativ et af Danmarks svage områder, blandt andet fordi løndannelsen vurderes at være ufleksibel ifølge WEF.

For indekset for erhvervsklimaet fremhæver Danmark sig med hensyn til korruption, det offentlige systems effektivitet og gennemsigtighed samt ved konkurslovgivningen. Effektivitet ved nedbringelse af indkomstulighed og fattigdom er andre positive elementer.

Danmarks største svagheder ligger ifølge WEF inden for beskatning (niveau og kompleksitet i systemet), kvaliteten af de naturvidenskabelige kompetencer mangel på uddannet arbejdskraft og adgang til risikovillig kapital.

4. EIU's sammenligning af erhvervsforhold

The Economist Intelligence Unit (EIU) udarbejder løbende sammenligninger af erhvervsforholdene i 60 lande for den seneste 5-års periode. Derudover foretager EIU en fremskrivning af forholdene i den kommende 5-års periode. Landene vurderes på en lang række indikatorer, der dækker forskellige områder som markedspotentiale, skattesystem, arbejdsmarked, infrastruktur og politiske forhold.

Opgørelsen bygger på vurderingen af 70 bagvedliggende kriterier, der leder frem til 10 hovedkriterier:

- Politiske og institutionelle klima
- Nationaløkonomisk stabilitet
- Erhvervslovgivning
- Regler for udenlandske investeringer
- Infrastruktur (herunder IT-infrastruktur)
- Finansiell sektor
- Nationale markedsmuligheder, eksportstigning, overskudsmuligheder, naturressourcer
- Skat
- Udenrigshandel, handelsåbenhed/toldsatser og barrierer
- Arbejdsmarked, løn, kvalifikationer, fleksibilitet, strejke, leveomkostninger, tilgang af national og udenlandsk arbejdskraft

Danmark har ifølge denne opgørelse verdens bedste erhvervsklima. Placeringen er det samlede resultat af en førsteplads inden for seks af de 10 hovedkriterier.

Tabel 6	Danmarks placering - EIU's indeks for erhvervsforhold
---------	---

Samlede indeks	1
Politiske og institutionelle klima	1
Nationaløkonomisk stabilitet	1
Erhvervslovgivning	1
Regler for udenlandske investeringer	1
Infrastruktur (inkl. IT-infrastruktur)	1
Finansiell sektor	1
Nationale markedsmuligheder mv.	38
Skat	14
Udenrigshandel	9
Arbejdsmarked	9

Kilde: Economist Intelligence Unit, 2005”.

Danmarks placering skyldes blandt andet, at EIU giver Danmark en pæn karakter over middel på skatteområdet (en ligelig vægtning af blandt andet en halvdårlig karakter for marginalskat og en topkarakter for arbejdsgivers (manglende) socialbidrag).

Blandt risikomomenterne for en realisering af det forventede gode erhvervsklima fremhæver EIU truslen om mangel på kvalificeret arbejdskraft, som forstærkes af en immigrationspolitik præget af frygt for de fremmede, aldringen og tidlig tilbagetrækning.²

5. A.T.Kearney/Foreign Policy Globaliseringsindeks

A.T.Kearney/Foreign Policy Globaliseringsindeks belyser den internationale integration af de 62 lande, der indgår i målingen.

Indekset bygger på 12 ”nøgletal”, som sammenvejes til fire undermål. De fire undermål belyser

- økonomiske integration,
- teknologisk integration,
- personlig kontakt
- politisk engagement.

Danmark opnår en samlet placering nr. syv i 2005-målingen, se tabel 7.

Tabel 7 Danmarks placering - T.Kearney/Foreign Policy Globaliseringsindeks	
Samlede indeks	7
Økonomisk integration	29
Teknologisk integration	5
Personlig kontakt	7
Politisk engagement	13

Kilde: T.Kearney/Foreign Policy Globaliseringsindeks 2005”.

² Analysen er rettet mod, hvor gode en række rammevilkår for at drive virksomhed forventes at være i de næste 5 år. Dermed hviler målingen i nogen grad på EIU's forudsætninger om den forventede økonomiske, politiske og erhvervsmæssige udvikling.

Danmarks placering trækkes især ned af en placering i midten mht. økonomisk integration. Her scorer Danmark især lavt mht. de direkte udenlandske investeringer.

Placeringen trækkes op af Danmarks teknologiske integration. Bedømmelsen bygger her på udbredelse og sikkerhed mht. anvendelse af internettet.

6. Economic Freedom of the World

Formålet med *Fraser Institutes* indeks for *Economic Freedom of the World* er at sammenligne økonomisk frihed på tværs af lande.

Hjørnesteinen i Fraser Institutes indeks er en definition af økonomisk frihed, som sætter personlig frihed til at vælge og konkurrere samt beskyttelse af person og ejendom i højsædet.

Institutioner, som understøtter dette trækker op i bedømmelsen, mens forhold, der begrænser det frie valg, f.eks. skatter, trækker ned, se *Economic Freedom of the World: 2004, kapitel 1*.

Målingen omfatter 123 lande og bygger på både ”hårde” økonomiske nøgletal og resultatet af spørgeskemaundersøgelser. Der måles på i alt 38 kriterier, som opdeles i fem overoverordnede grupper:

- Størrelse af den offentlige sektor
- Beskyttelse af ejendomsrettigheder
- Adgang til finansiering
- Fri international handel
- Regulering

Danmark opnår en samlet placering som nr. 14 i 2004-målingen (som vedrører tal for 2002).

Placeringen trækkes især ned af størrelsen af den offentlige sektor. Danmark opnår her en placering som nr. 112 ud af de 123 lande. Målet for fri international handel trækker ligeledes ned. Dog ligger Danmarks score her på niveau med de øvrige EU-lande, som vi jo har fælle handelspolitik med. Også målet for regulering trækker nedad. Placeringen som nr. 17 er især et resultat af arbejdsmarkedsreguleringen. Her rangordnes Danmark som nr. 60, blandt andet som følge af en relativ central lønfastsættelse.

Tabel 8 Danmarks placering - Economic Freedom of the World	
Samlede indeks	14
Størrelse af den offentlige sektor	112
Beskyttelse af ejendomsrettigheder	2
Adgang til finansiering	9
Fri international handel	22
Regulering	17

Kilde: Fraser Institutes , “Economic Freedom of the World: 2004”.

7. Index of economic freedom (heritage Foundation/ Wall Street Journal)

Målet sigter mod at måle og rangordne økonomisk frihed i lande overalt på kloden. Samtidig er det en analyse af de institutionelle forhold, der påvirker økonomisk vækst. The Heritage Foundation/Wall Street Journal står bag *Index of Economic freedom*

Den økonomiske frihed i et land defineres ved, at indbyggerne frit kan arbejde, producere forbruge og investere, som de føler er mest vigtigt, se *2005 Index of economic freedom, kapitel 5*.

Denne definition betyder, at der er stor fokus på blandt andet størrelsen af den offentlige sektor.

Analysen omfatter 161 lande og der måles på i alt 50 kriterier, som er opdelt i 10 kategorier: Handelspolitik, Beskatning, Offentlig indgriben i økonomien, Pengepolitik, Internationale kapitalbevægelser, Finansiering, Lønninger og priser, Ejendomsrettigheder, Regulering, og Uformel økonomi.

For hver af disse kategorier opnår landene en score i intervallet 1-5, hvor en lav værdi er udtryk for en god vurdering. Disse 10 værdier vægtes lige-
ligt i det samlede indeks.

Danmark opnår den bedst mulige bedømmelse i fem af de ti placeringer kategorier.

Tabel 9 Danmarks score i Index of economic freedom	
Samlede indeks, placering	8
Handelspolitik	2,0
Beskatning	3,6
Offentlig indgriben i økonomien	3,0
Pengepolitik	1,0
Internationale kapitalbevægelser	2,0
Finansiering	1,0
Lønninger og priser	2,0
Ejendomsrettigheder	1,0
Regulering	1,0
Uformel økonomi	1,0

Kilde: The Heritage Foundation/Wall Street Journal, "Index of economic freedom 2005".

På negativ siden tæller især, at marginals-katten i Danmark er relativ høj. Også størrelsen af den offentlige sektor trækker ned.

Der forligger ikke detaljerede tal, der gør det muligt at dykke længere ned i, hvad der konkret giver anledning til disse bedømmelser.

Det kan i øvrigt bemærkes, at Danmark sammen med de øvrige EU-lande ikke ligger helt i top fsva. handelspolitikken. Det skyldes restriktionerne i EU's handelspolitik.

Om beregning af de viste indeks

Hver af de viste analyser kommer frem til en samlet indekxværdi ud fra sine egne principper. Der er således ikke en enkelt måde at beregne indekxværdierne på. En anden sammenvejning kan give en anden rangordning af landene i de enkelte indeks.

Typisk beregnes de samlede indeks blot som simpelt et gennemsnit af en række underindeks, der igen er simple gennemsnit af nogle tilordnede værdier til en lang række indikatorer.

Nedenfor beskrives sammenvejningsprocedurerne i de enkelte indeks i større detalje.

IMD opdeler hvert af de fire undermål i yderligere 5 kategorier, således at der i alt opstilles 20 kategorier. Hver af disse kategorier indgår med samme vægt i det samlede indeks.

Vægtningen i WEF's Growth Competitiveness indeks er væsentlig mere kompliceret. Her sammenvejes de tre overordnede faktorer makroøkonomiske rammebetingelser (stabilitet), institutionelle forhold og teknologi med vægtene hhv. $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$.

Hvert af de tre underindeks er yderligere inddelt i delindeks. Eksempelvis består indekset for makroøkonomiske rammebetingelser af tre underindeks: makroøkonomisk stabilitet, der indgår med vægten $\frac{1}{2}$, samt landets kredit rating og et mål for vurderingen af den offentlige produktion, som hver indgår med en vægt på $\frac{1}{4}$. Underindekset for makroøkonomisk stabilitet er yderligere delt op i to afhængig af, om vurderingen er baseret på "hårde" data eller på spørgeskemaanalysen. De "hårde data indgår med en vægt på $\frac{5}{7}$ mens de "bløde" data tildeles vægten $\frac{2}{7}$.

WEF's Business Competitiveness indeks bygger i modsætning til de øvrige indeks på en egentlig statistisk metode. De to underindeks "virksomhedernes udvikling" og "kvaliteten af det nationale erhvervsklima" beregnes således ud fra en såkaldt "*common factor analysis*". Det er en metode, hvor fællestærkkene blandt de variabler, der indgår i indekset, udtrækkes ved hjælp at korrelationsmønsteret mellem variablerne.

For at opnå det samlede indeks for erhvervsklimaet sammenvejes de to underindeks. Vægtene i denne sammenvejning er bestemt ud fra en såkaldt multipel regression, hvor underindeksene forklarer BNP per capita.

”Virksomhedernes udvikling” indgår med en vægt på 0,34 og ”kvaliteten af det nationale erhvervsklima” har en vægt på 0,66.

EIU's vurdering af erhvervsklimaet bygger på en rangordning af landene inden for hvert af de 70 bagvedliggende kriterier. På baggrund af denne rangordning tilordnes landene en score i intervallet 1-5 for hvert kriterium. Hovedprincippet er, at den bedste femtedel af landene opnår scoren 5, den næstebedste femtedel får 4 osv.

For hvert af de 10 underindeks beregnes en indeksværdi som et simpelt gennemsnit af scoren i de indgående kriterier.

For at opnå de samlede indeks omformes de 10 indeksværdier til en score på en 1-10-skala ved hjælp af en lineær transformation. Gennemsnittet af disse ti omformede værdier angiver det samlede indeks.

Beregningen af A.T.Kearney/Foreign Policy Globaliseringsindeks tager udgangspunkt i en normalisering af hver af de indgående variabler i forhold til den højeste score og i basisåret tilordnes ordnes den højeste score værdien 100.

Landenes score summeres med tredobbelt vægt for udenlandske direkte investeringer og dobbelt vægt for udenrigshandel. Indeksen for teknologisk integration og for politisk engagement beregnes som simple gennemsnit af scorerne i de indgående variabler.

Det samlede indeks opnås som summen af indeksværdierne for de fire underindeks.

Index of economic freedom beregnes ved at landene tildeles en score i intervallet 1-5 inden for hver af de 10 kategorier. En lav værdi er udtryk for en god vurdering. Disse 10 værdier vægtes ligeligt i det samlede indeks.

Den samlede vurdering i Economic freedom of the world opnås som et simpelt gennemsnit af indeksværdierne på de femunderområder. Indeksværdierne for hvert af disse områder beregnes som et simpelt gennemsnit af de værdier, hvert af de indgående kriterier tilordnes. Fsva. så vidt angår principperne for denne tilordning henvises til det 10 sider lange appendiks i Fraser Institutes rapport, se

www.fraserinstitute.ca/admin/books/chapterfiles/4EFW04App1.pdf#